

VAWO

'03²

VISIE

VAWO VOOR KWALITEIT AAN DE UNIVERSITEIT

De fraaie Sint Gertrudiskapel vormde het decor voor het symposium

Foto's: Alex de Groot

IN DEZE VAWOVISIE

PAG. 2
Commentaar door Paul den Besten

PAG. 3
Conflict over aio-salarissen:
bonden breken overleg af

PAG. 5
Initiatiefwet GroenLinks over
universitaire medezeggenschap

PAG. 6
Naar een platform voor
wetenschappelijke verenigingen?

SYMPOSIUM

PAG. 7
Wetenschap en wetenschappers
dienen weer centraal te komen staan

PAG. 11
Beleidsplan LAIOO 2003

PAG. 12
Beschouwing door prof. Chr. Lorenz:
Berichten uit Absurdistan

PAG. 13
Beschouwing door prof. B. Hoetjes:
Academische vrijheid is levensademp
voor de universiteit

PAG. 14
VAWO-jaarverslag 2002

HET LUSTRUMSYMPOSIUM

“Onze universiteiten zijn net Mexicaanse legers”

In opperbeste stemming heeft de VAWO op 14 maart haar achtste lustrum gevierd met een symposium over de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs. Maar hoe enthousiast de circa zeventig deelnemers elkaar vooraf ook begroetten, hoe levendig de discussie en hoe geanimeerd de (bescheiden) *after party* – inhoudelijk gaf het symposium weinig aanleiding tot vrolijkheid.

Wil Nederland een vooraanstaand wetenschapsland blijven, dan zijn fikse ingrepen in het hoger onderwijs geboden: in het woud van opleidingen, in de financieringswijze en de omvangrijke en kostbare bureaucratische overhead, in de zeggenschapsverhoudingen, in de perspectieven van wetenschappers. Die conclusie drong zich in Utrecht op.

GEEN SMEEKBEDE

De overheidsuitgaven per student zijn in de afgelopen twintig jaar met 54 procent teruggebracht. Toch mondde het symposium niet uit in een smeekbede om meer geld, wat demissionair staatssecretaris van Onderwijs Annette Nijs, forumlid, blij verrast moet hebben. Een vakorganisatie die naar meer kijkt dan budgetten en loonzakjes.

Niet dat dat niet óók telt. Vakbonden

en VSNU zijn begin april hard *geclashd* op het punt van de honorering van aio's in het nieuwe functie-waarderingssysteem (zie pagina 3). Maar in het symposium ging het vooral over de wijze waarop de beschikbare middelen worden verdeeld en besteed, over de verhouding tot het HBO, over zeggenschap en academische vrijheid, over de nationale en internationale 'slag' om studenten, en die om onderzoekers – en ja, dus ook over arbeidsvoorwaarden, maar meer nog loopbaanperspectieven.

Er zal de komende jaren een herinrichting van het hoger onderwijs plaatsvinden, zoveel is duidelijk. De universiteiten moeten kiezen: om te kunnen investeren in hun sterke punten, zullen ze hun aanbod moeten versmal- ▶

Pensioenperikelen

Een interessante vorm van her-sengymnastiek vind ik het altijd om in de veelheid van informatie die wij dagelijks over onszelf afroepen rode lijnen te ontdekken en trends te signaleren.

Soms lukt dat goed, soms helemaal niet.

Een onderwerp waarbij het mij niet goed lukt om in te schatten waar het nu echt naartoe gaat, is onze pensioendatum. De signalen zijn divers.

De pensioenfondsen hebben het zwaar en proberen op hun kosten te besparen door te pleiten voor lagere pensioenen en een latere pensioendatum. Ander-

zijds krijgen specifieke groepen nog steeds van hun fonds lucratieve aanbiedingen voor een snel vertrek.

Ook van de werkgevers komen er tegenstrijdige signalen. Er wordt gezegd dat ervaring vooral moet worden vastgehouden. De praktijk is echter dat de categorie van dure ouderen ingeval van druk op de budgetten als eerste moet wijken. Dicht bij huis, bij onze universiteiten, is het niet anders. De budgettaire druk is groot en de doorstroming van jongeren moet snel en fundamenteel verbeteren; dat kan bijna niet anders dan door

voor lief te nemen dat ervaring verdwijnt.

Een belangrijke factor is natuurlijk ook wat de werknemers nu eigenlijk zelf willen. Ook daar is het beeld divers: velen, erg velen, zijn moegestreden of hebben "het wel gezien". Zij verlangen naar vervroegd pensioen. Dat verlangen openlijk uitspreken is echter vaak 'not done'. Anderen ervaren pensionering op hun 65ste als een strafontslag.

Wat doet de overheid? Vervroegde pensionering wordt fiscaal ontmoedigd, maar ik ben ervan overtuigd dat wanneer de jeugd-

werkloosheid nog een halfjaar net zo snel blijft oplopen als de afgelopen maanden, de overheid weer snel prioriteit zal geven aan de dreiging van 'verloren generaties' en weer ruimte zal maken op de arbeidsmarkt. Het is voor ons als VAWO van het grootste belang om in samenspraak met onze leden, zowel de ouderen als de post-docs, op dit beleidsveld keuzes te maken en een helder standpunt in te nemen. Gaan we daar de komende CAO-ronde al wat mee doen?

Paul den Besten

Tromp aan het woord. Naast hem Klamer, Griffioen, forumvoorzitter Klukhuhn, Nijs en Hoetjes

► len. Over het hoe ging staatssecretaris Nijs in april overleggen met de instellingen en andere betrokkenen op een aantal regionale bijeenkomsten, zo kondigde ze aan. Voor de hand ligt dat universiteiten sommige disciplines afstoten (als dat in overleg gebeurt, kan het landelijke aanbod breed blijven), maar bijvoorbeeld ook het samenvoegen van opleidingen op bachelorniveau en herschikkingen van opleidingen tussen WO en HBO zijn denkbaar, opperde Nijs.

ACADEMISCHE VRIJHEID

Maar er moet meer gebeuren. De financiering op basis van studentenaantallen en studierendement/output heeft allerlei onbe-

doelde en enkele zeer ongewenste effecten, betoogde Didi Griffioen, oud-voorzitter van de Centrale Studentenraad van de UvA. Aan de wezenlijke, procesmatige kant van onderwijs en aan wat studenten en medewerkers werkelijk beweegt, gaat deze financieringswijze voorbij. De rendementscijfers kun je bovendien gemakkelijk oppeppen door de eisen te verlagen. Prof. Bart Tromp hekelde de niveauverlagingen die onder de noemer 'studeerbaarheid' zijn doorgevoerd en "de al dertig jaar voortschrijdende bureaucratisering, waardoor universiteiten doen denken aan Mexicaanse legers met meer kolonels en generaals dan soldaten". De universiteiten

Didi Griffioen: "Financieringswijze geeft verkeerde prikkels"

besteden grosso modo nog geen veertig procent van hun budget aan het primaire proces van onderwijs en onderzoek.

Niet alleen is de overhead enorm, de structuren onder de MUB hebben de uitvoerders van dat primaire proces bovendien beroofd van hun zeggenschap daarover. Die zeggenschap, de

academische vrijheid van de wetenschapper, is cruciaal, zo onderstreepten onder anderen VAWO-voorzitter Kees de Lange en de forumleden prof. Arjo Klamer en prof. Ben Hoetjes. (AvD)

Zie verder het verslag in het middenkatern

BONDEN BREKEN OVERLEG OVER NIEUW FUNCTIEWAARDERINGSSYSTEEM AF

VSNU wil aio-salarissen nog niet optrekken

In het nieuwe functiewaarderingssysteem, dat per 1 april op de universiteiten van kracht zou worden, moeten aio's worden gehonoreerd volgens salarisschaal 10 van de CAO. In 'afrendend' overleg op 7 april bleek de VSNU deze consequentie van het nieuwe systeem evenwel niet zondermeer te aanvaarden. De vakbonden hebben daarop het overleg afgebroken.

De universitaire werkgevers vinden dat over de salarisverbetering voor de aio's in apart CAO-overleg moet worden onderhandeld. De vakbonden (AbvaKabo FNV, AC/AFZ, CMHF en CNV Publieke ZaaK) weigeren nu akkoord te gaan met invoering van het nieuwe systeem. Ook over enkele andere punten bestaat nog onenigheid. Met name keren de bonden zich scherp tegen het VSNU-voorstel om werknemers € 150,- leges te laten betalen als zij hun nieuwe functiewaardering aanvechten. De Algemene Wet Bestuursrecht verbiedt dit, stellen de bonden.

GOTSPE

Op de veertien universiteiten in Nederland werken bij elkaar zo'n zesduizend aio's. Ze nemen het grootste deel van het onderzoek voor hun rekening en geven ook onderwijs, maar hun startsalaris ligt slechts iets boven het minimumloon, al zijn er ook universiteiten die zich wat royaler opstellen. Voor Nederlands talent zijn de universiteiten een weinig aantrekkelijke werkgever. Er worden veel junior onderzoekers uit het buitenland aange trokken. Meer dan dertig procent van de promovendi is momenteel uit Oost-Europa afkomstig. Omdat de universiteiten kampen met 'vergrijzing en ontgroening' van hun personeelsbestand werd in de thans geldende CAO specifieke aan-

dacht voor de beloning van promovendi afgesproken.

Arno Lammeretz, onderhandelaar voor AbvaKabo FNV en woordvoerder van de bonden, noemt het "een gotspe" dat de universitaire werkgevers weigeren nu juist voor deze groep de consequentie van het nieuwe functiewaarderingssysteem te aanvaarden. "We hebben het hier over de toekomst van de wetenschap en de Nederlandse kenniseconomie", aldus Lammeretz.

"Op dit moment worden aio's gekort op hun salaris met als argument dat ze ook nog onderwijs ontvangen. Dat is ons al jaren een doorn in het oog", stelt het Landelijk AiO en OiO Overleg in een reactie. "Andere werknemers aan de universiteiten en in het bedrijfsleven krijgen vele cursussen en dat heeft voor hen geen gevolgen voor hun salaris. Dit wordt gezien als een investering in talent die zich later zal terugbetalen. Studentassistenten verdienen zelfs meer dan eerstejaars aio's."

PLOOIEN

Invoering van een nieuw systeem van functie-ordening en -waardering werd afgesproken in de CAO voor de universiteiten 2000-2002. Voor het Universitair Functie Ordenen-, oftewel UFO-project, werd gebruik werd gemaakt van de methode en deskundigheid van de Hay Groep. Het doel was het enorme aantal van functiebeschrijvingen op de universiteiten - zo'n 22.000 - terug te brengen tot circa 150, waarbij dan nog wel niveaus worden onderscheiden. Tussen de functiebeschrijvingen moest meer samenhang komen, ze moesten beter vergelijkbaar worden met elkaar en ze moesten uitgaan van te realiseren resultaten in plaats van taken. In de CAO werd vastgelegd dat de

nieuwe ordening geen negatief effect mocht hebben voor individuele inkomens en vastgelegde carrièreperspectieven.

In het het UFO-project zijn nieuwe functiefamilies benoemd en functieprofielen geformuleerd, gekoppeld aan salarisschalen. In het overleg van 7 april zouden de laatste plooiën worden gladgestreken. Het aantal te bespreken punten vormde een overzichtelijk lijstje. Duidelijk was wel dat er nog een paar serieuze meningsverschillen lagen, maar de werknemersorganisaties gingen ervanuit dat de VSNU voldoende speelruimte had om op basis van de vige-

"Studentassistenten verdienen zelfs meer dan eerstejaars aio's"

rende CAO-afspraken tot overeenstemming te komen. Dit bleek een misvatting.

AANTASTING

De inschaling van aio's (en in mindere mate ook hoogleraren) bleek een onoverkomelijk struikelblok. De consultants van de Hay Groep gaven in hun advies aan dat aio's in salarisschaal 10 van de CAO thuishoorden, wat een aanzienlijke salarisverbetering inhoudt. Maar beloning volgens schaal 10, door de bonden al geruime tijd nagestreefd, houdt volgens de universitaire werkgevers een aantasting van het bestaande 'salarisgebouw' in. Ook de huidige hooglerschalen wil de VSNU vooralsnog handhaven.

Onacceptabel voor de bonden is ook het VSNU-voorstel om werknemers € 150,- te laten betalen voor het indienen van een bezwaarschrift tegen hun nieuwe functiewaardering. Volgens de bonden is de opstap naar een bezwaarbehandeling

door een landelijke geschillencommissie, waarover op zich wel overeenstemming is bereikt, voldoende hoog om ervoor te zorgen dat men alleen met reële bezwaren bezwaren die weg gaat.

'GETRAPTE' OVERGANG

Ook op enkele andere punten is nog geen overeenstemming bereikt. Het gaat om de inpassing van enkele zeldzame functies in het nieuwe systeem, de hantering van aanloopschalen en de wijze van handelen indien een nieuwe functiewaardering tot een salarissprong zou leiden. Wat dit laatste betreft: in principi-

pe is afgesproken dat invoering van het nieuwe systeem 'budgettair neutraal' zou verlopen. Werknemers kunnen in een hogere schaal terecht komen, maar hun salaris blijft dan gelijk (in

de nieuwe schaal klimmen ze op den duur wel naar een hoger niveau). Dit veronderstelt een overlap tussen oude en nieuwe schaal. Als die overlap er niet is, vinden de bonden dat de werknemers direct volgens de nieuwe schaal moeten worden gehonoreerd. De werknemers willen in dat geval een 'getrapte' overgang.

Naast deze strijdpunten zijn er ook een aantal punten van meer technische aard die nog nader moeten worden uitgewerkt.

De huidige impasse kan alleen worden doorbroken als de universitaire werkgevers soelaas bieden op de breekpunten, stellen de CMHF-onderhandelaars Bep Waayenberg en Rachel van Wijngaarden. Dat kan wellicht alleen in een breder pakket van arbeidsvoorwaarden. Het wachten is op een aanzet van werkgeverszijde. "Wanneer geen bevredigende afspraken worden gemaakt", zo zegt Lammeretz, "zijn acties niet uit te sluiten." (AvD) ◀

INITIATIEFWET GROENLINKS OVER UNIVERSITAIRE MEDEZEGGENSCHAP

Herstel van zeggenschap is het belangrijkste

De parlementariërs Femke Halsema en Kees Vendrik van GroenLinks hebben een initiatiefwetsvoorstel ontwikkeld dat beoogt de universitaire medezeggenschap te verbeteren. Het VAWO-bestuur staat positief tegenover het voorstel, maar vraagt zich af de kern van de problemen geraakt wordt door uitsluitend aandacht voor de medezeggenschap.

De praktijk laat zien dat de bereidheid van het personeel om zich in de medezeggenschap in te zetten zienderogen minder wordt. Met name het wetenschappelijk personeel laat het meer en meer afweten. Dat is niet verwonderlijk, want juist voor het wetenschappelijk personeel is de universiteit in toenemende mate een doorgangshuis geworden, waaraan men slechts tijdelijk is verbonden.

Uniformiteit voor alle lagen van het universitaire bestel is onnodig en ongewenst

den. Er gaan stemmen op om zowat het hele wetenschappelijk personeel via tijdelijke dienstverbanden van slechts enkele jaren aan de universiteit te binden. Je krijgt zo de paradoxale situatie dat het hoogst geschoolde kernpersoneel van de universiteiten tot de kortverbanders gaan behoren, samen met de studenten die dat altijd al waren (de enkele aanhangers van de *éducation permanente* daargelaten) en dat het administratie- en beheerspersoneel tot het vaste bestand gaat behoren. Dat gaat op den duur consequenties hebben voor de inrichting van zeggenschap en medezeggenschap aan de universiteiten.

Op sommige plaatsen is de vraag al geopperd of bij enkelvoudige kandidaatstelling voor faculteits- of universiteitsraden (men is al blij wanneer iemand de klus op zich wil nemen) er toch niet een soort referendum moet worden gehouden over de vraag of de kandidaat wel het vertrouwen van het personeel heeft. Die vraag is gebaseerd op het misverstand dat het bij de medezeggenschap om een soort inspraak 'namens' zou gaan. Dat is een beetje ontleend aan het openbaar bestuur,

waarin ook de suggestie wordt gewekt dat de gekozenen 'het vertrouwen' van de kiezers hebben, terwijl de politieke inrichting van het openbaar bestuur precies dát belemmert.

GILDE, ZELFBESTUUR, BEDRIJF

Bij de inrichting van de universiteit worstelen we steeds met de driehoeksverhouding tussen 'zeggenschap over de wetenschapsbeoefening en het wetenschappelijk onderwijs', 'medezeggenschap over bestuur en beheer' en 'overeenstemmingsoverleg over arbeidsvoorwaarden en rechtspositionele aangelegenheden'. In de opvatting van de VAWO is het één niet belangrijker dan het andere, maar gaat het om het vinden van het juiste evenwicht met erkenning van het belang van elk van de drie aspecten.

Bij de inrichting van een universiteit gaat het niet over 'democratie' en zeker niet over 'democratie volgens het model van het openbaar bestuur'. In de loop van de tijd zijn er drie typen van inrichting aan te geven. Tot aan de invoering van de WUB in 1970 kan je de universitaire inrichting karakteriseren als gildemodel.

De hoogleraar met zijn gezellen en leerlingen in een werkverband met een behoorlijke mate van zelfstandigheid, waarbij de hoogleraren gezamenlijk zowel het faculteitsbestuur als het universitaire bestuur vormden. De VAWO is veertig jaar geleden opgericht in de tijd dat er een redelijke consensus groeide dat zo'n model niet meer geheel adequaat was voor een sterk groeiend universitair bestel. Met de WUB kwam het onvolledige zelfbestuur in alle lagen van het universitaire bestel tot ontwikkeling. Vooral op de werkvloer emancipeerde een groot deel van het wetenschappelijk personeel. In het bestuur en beheer was er niet altijd overal een groot succes, met name niet daar waar de tot besluitvorming geroepen het gezamenlijk belang niet tot de hoogste inzet van het handelen maakten. De groeiende onvrede bij verschillende instellingen dat de slagvaardigheid, veelal begrepen als 'het zelf voor het zeggen willen hebben', niet was gediend bij een te grote betrokkenheid van het personeel en de studenten in het zelfbestuur, leidde tot de invoering van de MUB. Met de MUB werd het model van zelfbestuur ►

Het voorstel

Het initiatiefwetsvoorstel Halsema/Vendrik breidt het instemmingsrecht aanzienlijk uit. Studenten gaan erin deel uitmaken van meerhoofdige besturen.

De twee belangrijkste wijzigingen:

- De medezeggenschapsraden op universitair en facultair niveau krijgen op alle punten instemmingsrecht. Dat geldt ook voor de begroting. Op facultair niveau geldt ook instemmingsrecht voor de volledige Onderwijs- en Examenregeling.
- Alle besturen zijn als regel meerhoofdig. Studenten maken deel uit van faculteitsbesturen en opleidingsbesturen.

Daarnaast wordt voorgesteld:

- Op facultair niveau komt er net als op centraal niveau een verplichte gezamenlijke vergadering wanneer er is gekozen voor een studentenraad en een ondernemingsraad.
- De positie van de opleidingscommissie wordt versterkt. Adviezen van de commissie mogen alleen beargumenteerd worden verworpen. De commissie krijgt bovendien de mogelijkheid in beroep te gaan.
- Er komt per universiteit een onafhankelijke geschillencommissie
- Scholing voor het raadswerk, vooral voor de studenten, wordt duidelijker geregeld. Het in de WOR (artikel 18) geformuleerde minimumrecht wordt overgenomen.
- In de Raden van Toezicht zit voortaan één werknemerscommissaris en één studentcommissaris. De betreffende geleding in de universiteitsraad heeft recht van voordracht voor die functie.
- Wanneer een instelling kiest voor een adviserend College van Decanen moet dat formeel in het bestuursreglement worden vastgelegd. Adviezen en verslagen van de vergaderingen van dat college moeten openbaar zijn. Dat geldt tevens voor verslagen van de overleggen tussen het College van Bestuur en de Raad van Toezicht en de correspondentie tussen deze organen.

vervangen door het bedrijfsmodel van 'bestuurd worden'. En daar zitten we nu mee.

DIFFERENTIATIE

Waarom die hang naar uniformiteit voor alle lagen van het universitaire bestel? Tijdens de totstandkoming en invoering van de MUB is de hoofdaandacht uitgegaan naar de omzetting van medebestuur door personeel en studenten naar medezeggenschap en de daarmee samenhangende verdere bureaucratisering van het universitaire bestuur. Daarbij is ten onrechte een veel fundamentele wijziging buiten beeld gebleven, te weten 'de onteigening van onderwijs en onderzoek bij het wetenschappelijk personeel'. De invoering van centralistische functies zoals die van de opleidingsdirecteur en de wetenschappelijk directeur heeft in feite ertoe geleid dat de wetenschapsbeoefening en het wetenschappelijk onderwijs primair – weliswaar hogeschool – uitvoerend werk is geworden.

Door deze onteigening hebben wetenschappers en docenten geen directe zeggenschap meer over de primaire processen (om maar eens in het managementjargon te spreken) van onderwijs en onderzoek. Bij de inrichting van de universitaire organisatie is onvoldoende rekening gehouden met de aard van het werk op het gebied van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Dáár ligt de professionele kern en niet in het bestuur en beheer, dat ten opzichte van die professionele kern dienstverlenend moet zijn. Door de MUB is het accent juist omgekeerd. Vele bestuurders en beheerders lijken de professionele wetenschapsbeoefening als dienstverlenend aan de meerdere eer en glorie van het bestuur te beschouwen.

De wijze waarop de werkvloer van onderwijs en onderzoek wordt ingericht kan geheel anders zijn dan de wijze waarop bestuurs- en

beheersaangelegenheden worden ingericht. Voor de werkvloer kan de Academische Gemeenschap als model worden gehanteerd, waarbij docenten en studenten (zeker uit de masterfase) onder leiding van de hoogleraren de directe verantwoordelijkheid voor het onderwijs hebben en de wetenschappelijke

Rollen van medezeggenschap en georganiseerd overleg duidelijk scheiden

staf de directe verantwoordelijkheid voor het onderzoek. De financiering van onderwijs en onderzoek zal zo geregeld moeten worden dat de beslissingsvrijheid over de besteding en inspanningen bij die werkvloer terugkomt. Herstel van de zeggenschap over de wetenschapsbeoefening en het wetenschappelijk onderwijs, beide inhoudelijk gevisiteerd door de collega's in de Academische Gemeenschappen elders. Relatief zelfstandige wetenschapsgroepen aan de universiteiten, meer op elkaar georiënteerd, dan op het toevallige bestuur en beheer van de eigen instelling. Wettelijke garanties voor die relatieve zelfstandigheid zijn dan vereist.

Op het niveau van beheer en ondersteuning gaat het om de efficiënte inzet van mensen en middelen en dat kan natuurlijk heel goed via het bedrijfsmodel en de daarbij behorende medezeggenschap. Op dat niveau zullen geen onderwijs- en onderzoeksaangelegenheden moeten worden behandeld.

Ten slotte geeft de oneigenlijke aanpassing van de WOR voor universitaire instellingen aanleiding tot onduidelijke en overlappende bevoegdheidsstructuren. Vergeleken met de situatie van het zijn nu de bevoegdheden van de medezeggenschap niet voldoende gescheiden van die van het georganiseerd overleg met de (pseudo-)CAO-partners. Bij eventuele herziening van de medezeggenschap dient in elk geval ook te worden geregeld dat alle CAO-aangelegenheden (inclusief arbeidsvoorwaarden en rechtspositie) onverkort in het georganiseerd overleg thuis horen. De voortdurend van samenstelling wisselende personeelsgeleding in de 'raden' is voor dit soort zaken onvoldoende op de hoogte. Met name bij reorganisaties zie je nog wel eens dat de personeelsgroepering in de 'raad' zich als 'vakbond' gaat opstellen, waardoor ze de eigenlijke taak van inhoudelijke explicitering van het reorganisatieproces laat schieten, teneinde zich op de personele gevolgen te kunnen richten. Dat wordt dan een dubbele mislukking. (PF)

DIERGENEESKUNDIGEN UIT DE CMHF

Wetenschappelijke verenigingen verenigen in platform?

De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde heeft besloten met ingang van 1 januari 2003 uit de CMHF te treden. De KNMvD maakte deel uit van de Sector Wetenschappelijk Onderwijs van de CMHF vanwege het aantal georganiseerden bij de Faculteit der Diergeneeskunde in Utrecht, die derhalve belang hadden bij de CAO voor de Nederlandse Universiteiten.

Het is het vertrek van een specifieke beroepsgroep. Ook een andere specifieke beroepsgroep, de Orde van Medisch Specialisten, heeft de WO-sector van de CMHF verlaten, vanwege de overgang naar de Sector Zorg van de CMHF. Nu het Landelijk Postdoc Platform en de VAWO samengaan, komt de Sector WO van de CMHF voor ruim 90 procent uit de VAWO te bestaan.

Het vertrek van twee specifieke beroepsgroepen uit de sector WO is één kant van de zaak. De andere kant is dat het vertrek van de KNMvD uit de CMHF duidelijke vraagtekens stelt bij de pogingen van de CMHF om – als groeistrategie – middelbare en hogere beroepsgroepen aan zich te binden. Terecht stellen de diergeneeskundigen dat wanneer je je aansluit bij de eigen beroepsorganisatie, dat niet automatisch betekent dat je je ook bij een vakcentrale aansluit. Denkbaar is dat de een meer voelt voor lidmaatschap van een FNV-bond, een ander voor een CNV-bond, et cetera. Er zijn vele wetenschappelijke beroepsgroepen waarvan de leden in hoofdzaak aan instellingen van onderwijs en/of onderzoek werkzaam zijn. De toestanden in het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek dwingen er langzamerhand toe dat juist die groepen zich gaan mengen in het publieke debat. De CMHF is daartoe niet de geëigende organisatie. Er moet een breed platform komen waarin die wetenschappelijke verenigingen zich gezamenlijk kunnen uiten. Uiteindelijk gaat het om het belang van de kennis in en voor de gehele samenleving.

De VAWO zou het initiatief kunnen nemen om zo'n platform in het leven te roepen. Dat zou aardig passen in de dubbele doelstelling van de VAWO. Naast optreden als bond ook aandacht voor de beroepsuitoefening, die de disciplinegrenzen overstijgt. De VAWO moet daarbij dan natuurlijk niet de fout maken die de CMHF heeft gemaakt door de wetenschappelijke beroepsgroepen meteen in een vakbondsasje te steken. De VAWO kan zich juist ondergeschikt maken aan het brede platform en voor dat platform als organisatorische ondersteuning en communicatiekanaal dienen. Een perspectief voor een veertigjarige? (PF)

ONDERWIJSKWALITEIT: HET KÁN BETER!

Wetenschap en wetenschappers moeten weer centraal komen te staan

De Nederlandse universiteiten zijn afgedwaald van hun kern. In een omvangrijke en kostbare bureaucratische structuur zijn het managers, op grote afstand van het primaire proces van onderwijs en onderzoek, die het tegenwoordig voor het zeggen hebben in plaats van wetenschappers. Ze jagen, geïnspireerd door de bekostigingsfilosofie van OCenW, op studentenaantallen en schijnbaar studierendement, en lijken meer waarde te hechten aan prestigieuze nieuwbouw dan aan een aantrekkelijk personeelsbeleid. Hoog tijd om de wetenschap en de wetenschappers weer centraal te stellen. Dat was de teneur die sprak uit het VAWO-lustrumsymposium van 14 maart jl.

Het symposium ter gelegenheid van 'veertig jaar VAWO' lokte een zeventigtal belangstellenden naar de fraaie Sint Gertrudiskapel in Utrecht, een vroegere schuilkerk van oud-katholieken, tegenwoordig gebruikt door Ontmoetingscentrum 'In de Driehoek'. *Wetenschappelijk onderwijs: publiek goed... of kan het beter?* luidde de titel van het symposium, maar de discussie reikte verder, tot de toekomst van de Nederlandse universiteiten in brede zin.

In zijn welkomstwoord keerde VAWO-voorzitter prof. Kees de Lange zich opnieuw tegen de 'baasjescultuur', die is gecreëerd onder de MUB, de wet Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie – een Orwelliaanse term, aldus De Lange. Wetenschappers is de zeggenschap over hun werk ont-eigend, wat een aanslag is op hun motivatie en de sfeer op de 'werkvloer', zo stelde hij. "Na zes jaar experimenteren kunnen we nu echt wel definitief vaststellen dat dit bestuursstelsel niet werkt. Dat wordt ook geïllustreerd door de sterk toenemende vraag naar individuele rechtsbijstand, die we als VAWO constateren."

Forumleider dr. André Klukhuhn (Universiteit Utrecht) opende de discussie met recente cijfers van het ministerie van OCenW, waaruit blijkt dat de overheidsuitgaven per student, gecorrigeerd voor inflatie, in

twintig jaar met 54 procent zijn teruggebracht. Maar deze voorzet werd niet ingekopt.

Nog meer dan een tekort aan geld, is het volgens veel sprekers de wijze waarop dat geld wordt verdeeld en besteed, die de universiteiten parten speelt. Naar internationale maatstaven liggen de Nederlandse uitgaven voor het hoger onderwijs nog altijd op een behoorlijk peil, zei bijvoorbeeld aloud VAWO-coryfee drs. Hans Wichers (een mening die zeker niet door iedereen werd gedeeld). Maar van de verdeling van de middelen op basis van (in belangrijke mate) studentenaantallen, studierendement en 'output' gaat een volstrekt verkeerde prikkel uit; dat is vragen om modieuze opleidingen met een twijfelachtig wetenschappelijk gehalte, en het verlagen van kwaliteitsstandaarden, zei Wichers en zeiden anderen met hem.

Ook de besteding van de middelen is een probleem. Hooguit veertig procent wordt uitgegeven

"Het gaat bij onderwijs niet om de output, maar om het proces"

aan het primaire proces van onderwijs en onderzoek, zoals drs. Pieter Fokkink (Universiteit Twente, vice-voorzitter van de VAWO) met cijfers over de overheaduitgaven op de drie organisatorische niveaus van zijn uni-

versiteit illustreerde. Fokkink bepleit wettelijk vast te leggen dat bijvoorbeeld 60 procent van de eerste geldstroom aan onderwijs en onderzoek moet worden besteed. Naast de overhead zijn ook bouwprojecten vaak nog een grote slokop.

AMBITIES

De vijf forumleden – directeur-generaal Vrolik van OCenW en prof. Chris Lorenz waren verhinderd – hielden ieder een korte

Frederik wordt de universiteit van de toekomst beoordeeld op wetenschappelijke creativiteit binnen de Europese, maar ook in de mondiale context. Vandaar vindt hij dat we moeten differentiëren, en investeren in kwaliteit. Ik ben dat met hem eens en u zult dat waarschijnlijk ook met hem eens zijn."

Nijs zette uiteen op welke gronden de nieuwe Nederlandse Accreditatie Organisatie de kwaliteit van een wetenschappelijke

Staatssecretaris Nijs houdt haar inleiding

Foto's: Alex de Groot

inleiding. Staatssecretaris Annette Nijs van Onderwijs beet het spits af (haar programma voorzag in een vroegtijdig vertrek, maar ze bleef uiteindelijk tot het slot van de discussies). Verwijzend naar de Europese afspraken en ambities, en naar de betekenis van de universiteiten voor 'de kenniseconomie', stelde Nijs zich goed te kunnen vinden in de opvattingen die Peter Frederik in het vorige nummer van VAWO Visie ontvouwde over de toekomst van de Nederlandse universiteiten: "Volgens

opleiding wil gaan beoordelen. Essentieel is dat opleidingen hun studenten op de hoogte brengen van de meest recente onderzoeken en theorieën, en hen 'in interactie brengen' met de onderzoekspraktijk, zodat zij zelfstandig onderzoek leren doen, zei Nijs. De opleidingen moeten bovendien aansluiten bij de hedendaagse beroepspraktijk. Voorts worden eisen gesteld aan organisatie en logistiek, huisvesting, lesmateriaal, studiebeleid, (financiële) continuïteit en een eigen systeem van kwaliteitszorg. En, zo benadrukte Nijs, aan kwaliteit en kwantiteit van ▶

het personeel: “Uw voorzitter Kees de Lange zei in zijn welkomstwoord dat het personeelsbeleid op de achtergrond dreigt te geraken, maar als het aan de NAO is, dan is dat een van de belangrijke aspecten waarop beoordeeld wordt of een opleiding een keurmerk kan krijgen of niet.”

ROADSHOW

Behalve de vraag of opleidingen goed zijn, moet ook de vraag worden beantwoord of ze gewenst zijn, vervolgde de

staatssecretaris. “Dat is niet aan de NAO om te beoordelen of te bepalen, maar een ministeriële verantwoordelijkheid.” Nijs zei over dit thema een open discussie te willen aangaan met de instellingen en andere betrokken maatschappelijke instanties. Om te beginnen in april op een vijftal regionale bijeenkomsten. “We zullen vanuit het ministerie wel een aantal voorzitten doen, maar we willen vooral horen wat jullie en anderen vinden. Gaan we clusteren, gaan we brede bachelors maken, gaan we alle-

bei doen? Dergelijke onderwerpen willen we in die *roadshow* bespreken.”

Het Nederlandse hoger onderwijs bestaat momenteel uit zo'n

“Als te veel mensen zakken, worden de normen bijgesteld. Een pervers systeem”

1100 opleidingen. “Veel”, zei de staatssecretaris, en nog net niet “te veel”, maar uit het vervolg van haar relaas werd wel duidelijk dat het ministerie een sanering wenst. Voor nieuwe opleidingen zal vooralsnog slechts mondjesmaat plaats zijn. “Het ministerie wil voorlopig alleen nog opleidingen toelaten die inhoudelijk of didactisch echt nieuw zijn of in een duidelijke lacune voorzien”, aldus Nijs. En OCenW denkt ook aan een herschikking van opleidingen tussen WO en HBO. Bijvoorbeeld in de juridische hoek, waarin veel opleidingen een zwakke onderzoekscomponent kennen. Nijs: “We hebben veel meesters in de rechten, terwijl er maar één juridische HBO-opleiding is.”

BELONEN EN STRAFFEN

Na Nijs was het woord aan Didi Griffioen, oud-voorzitter van de

Centrale Studentenraad aan de UvA, student onderwijskunde en eerder aan de Hogeschool van Amsterdam opgeleid tot gymjuf. Ze nam het ‘afrekenen’

op de korrel van bestuurders, docenten en studenten op studentenaantallen, studierendement en studiepunten.

“Als gymjuf is een van de dingen die ik bij het lesgeven gebruik: belonen en straffen. Kijk vanuit die optiek eens naar de universiteit.

Vraag je iemand van het College van Bestuur ‘wat wil je nu bereiken?’, dan krijg je als het goed is een enthousiast relaas over het mogelijk maken van dingen, het van een afstand begeleiden van processen en dergelijke. Kom je een decaan tegen, dan hoor je een soortgelijk verhaal over het creëren van randvoorwaarden, het begeleiden van een aantal opleidingen, maar dan iets kleinschaliger, iets meer in de richting van het primaire proces. En wat doe je nou als docent? Nou ik geef les, probeer studenten enthousiast te maken voor het vak. Met dingen als methodenleer en statistiek ligt dat natuurlijk wat lastiger, maar dat hoort erbij als een soort lever-

En het woord is beeld geworden

Tijdens het lustrumsymposium is veel gesproken over de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs als een voortdurend te verbeteren publiek goed. Aan het verschijnsel van de verwetenschappelijking van het wetenschappelijk onderwijs zelf is echter voorbijgegaan. Toch is ook dit niet zonder belang. Door systematisch onderzoek van het overdrachtsproces is geleidelijk aan een techniek ontwikkeld waarmee de student de kennis in hapklare brokken wordt aangereikt.

De markante persoonlijke stijl van de docent uit het verleden is in de loop der jaren vervangen door gestandaardiseerde methoden van kennisoverdracht, presentatie en visualisering. Kon je een paar generaties studenten geleden nog volstaan met een goed opgebouwd betoog, nu verwacht de televisiegeneratie ten minste overheadsheets, maar bij voorkeur PowerPoint en video. De spektakelmaatschappij heeft ook in het onderwijs z'n intrede gedaan.

Voorheen gold het maken van collegedictaten tijdens wekelijkse colleges als een goede training in het samenvattend kunnen luisteren en registreren, nu is dat uit de tijd. Nu ‘weten’ we uit onderzoek dat je als student niet meer hoeft te leren luisteren en samenvatten, omdat je dat in de maatschappij ook niet meer hoeft. Tegenwoordig gaat het om het vermogen je mening te kunnen geven over zojuist gepresenteerde kennis. Die kennis moet daarom allemaal tevoren zijn aangereikt en wordt ‘verblokt’ aangeboden. Of het beklijft is niet te meten; die vraag is daarom als irrelevant terzijde geschoven. Kennis wordt gemeten met statistisch getoetste meerkeuzevragen; de uitslag komt uit de computer komt rollen. Het tentamen moet wel zo snel mogelijk na afloop van de cursus worden gedaan, want het langere-termijngeheugen is minder goed ontwikkeld.

Dat je als student na verloop van tijd het geheel van de aange-reikte kennis kunt overzien, is een overspannen verwachting, zoals empirisch is vastgesteld. En uit onderzoek volgen onweerlegbare waarheden, tot aan het volgende onderzoek. Als je niet dat meet wat docenten en studenten werkelijk motiveert, zo gaf Didi Griffioen in het symposium aan, reduceer je de motivatie uiteindelijk tot wat je wel meet. (PF)

traan... Van studenten verwacht je te horen dat ze geïnteresseerd zijn in het vak, enthousiast zijn over de nieuwe inzichten die ze verwerven, enzovoort.

Maar wat wordt er beloofd? Het binnenhalen van zoveel mogelijk studenten. Vervolgens het zogenaamde rendement, de onderwijsoutput. Voor de student telt bovenal het binnenhalen van studiepunten, ook met het oog op de studiefinanciering. Mensen worden niet afgekeurd op dat waar ze eigenlijk enthousiast voor zijn: dat goede boek, leuke college of interessante werkstuk. Dat is jammer. Die output is maar één aspect, en niet het aspect waar het in het onderwijs om draait. Onderwijs is wat dat betreft een raar 'product', want het gaat daarbij niet om de output, maar om het proces."

NIVEAUVERLAGING

De kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs staat op allerlei manieren onder druk, betoogde politicoloog prof. Bart Tromp (docent in Leiden en bijzonder hoogleraar aan de UvA) in zijn bijdrage. Zo levert volgens Tromp het middelbaar onderwijs-met-studiehuis aankomende studenten af met steeds meer deficiënties (en, merkwaardig

genoeg, zijn het de ideeën en keuzes van deze '18-jarigen' die, via de financiering op basis van studentenaantallen en via de 'studeerbaarheid', de inrichting van het hoger onderwijs in belangrijke mate sturen). Tromp schetste een beeld van leerlingen die voor een opdracht snel wat van het internet afplukken en ouders die voor hun kinderen werkstukken zitten te maken. "Daarbij komt dat we als universiteiten niet selecteren, terwijl het HBO wel toelatingseisen kent. Zo komen veel mensen politieke wetenschappen doen als ze door een school voor journalistiek zijn afgewezen." Zeventig procent van de studenten heeft bovendien tegenwoordig een bijbaan en bij velen van hen komt de studie in wezen op de tweede plaats, aldus Tromp. Intussen wordt de reële studieduur steeds korter.

Verder zijn de laatste dertig jaar de universiteiten enorm gebureaucratiseerd, stelde Tromp. Het personeel voor onderwijs en onderzoek vormt nu een minderheid en ook de directe ondersteuning voor hen is afgenomen. Daar staan sterk gegroeide staven tegenover, wat volgens Tromp een vergelijking rechtvaardigt met Mexicaanse legers die meer kolonels en generaals

tellen dan soldaten: "Onnoemelijk veel studenten moeten les krijgen van steeds minder docenten."

Ten slotte zijn er dan nog de niveauperlagen, die zijn doorgevoerd onder de noemer 'studeerbaarheid' en die gesti-

met academische vorming – ook een kernbegrip in de laatste inleiding, van hoogleraar economie van kunst en cultuur Arjo Klamer (Erasmus Universiteit). Hij zette de Nederlandse situatie af tegen die in de Verenigde Staten, waar hij vele jaren werk-

De cabaretgroep uit Tilburg vermaakt de zaal

muleerd worden door studierendementseisen. "Als te veel mensen zakken, worden de normen bijgesteld. Een pervers systeem", aldus Bart Tromp.

ACADEMISCHE VRIJHEID

Het vierde forumlid dat een inleiding hield, was Europa-specialist prof. Ben Hoetjes (bijzonder hoogleraar in Maastricht en hoofddocent bestuurskunde in Leiden; bestuurslid van de VAWO). Hij noemde een aantal kernvereisten waaraan universiteiten moeten voldoen, waarvan hij de academische vrijheid benadrukte, en bedreigende factoren, zoals bureaucrativering, regelgeving die een eigen leven gaat leiden, van de praktijk 'losgezongen' quasi-beleidsvernieuwingen, gebrek aan samenwerking tussen universiteiten en mét het HBO, en het treurige perspectief dat jonge wetenschappers wordt geboden. (Zie verder de bewerkte versie van Hoetjes' inleiding op pagina 13.)

Academische vrijheid was –

te. Kenmerkend voor de goede wetenschappelijke instellingen in de VS is dat de wetenschap er echt centraal staat, aldus Klamer. "Er heerst een seminarcultuur waarin ideeën worden uitgewisseld en publicaties van collega's worden besproken. Door een gebrek aan tijd en zin gebeurt dat in Nederland nauwelijks, waardoor veel wetenschappers in een isolement werken. Hier wordt vooral veel energie gestoken in het schrijven en bespreken van beleids- en onderzoeksplannen, rapportages en evaluaties. Publicaties van collega's worden niet verheugd begroet, maar vooral met jaloezie."

"Amerikaanse universiteiten hangen nog sterk de *liberal arts*-gedachte aan: mensen gaan er 'studerend' en wat zij studeren is eigenlijk minder relevant. Studenten zullen er ook nooit zeggen: wat heb ik aan dit studie-onderdeel? Hier gebeurt dat wel. Hier is het concept 'studie' verdrongen door het begrip 'opleiding'. De 'markt' staat ►

centraal, het opleiden tot”, aldus Kramer, die de plannen in herinnering riep om in het historisch hart van Dordrecht een – private, vooral door haar *fellows* gefinancierde – universiteit-in-klassieke-zin op te richten (een interview hierover met Klamer stond in VAWO Visie nr. 3 van vorig jaar, zie: www.vawo.nl).

MOTOR

In de discussie die op de inleidingen volgde, werden vele punten nog eens nader toegelicht en onderstreept. Nijs benadrukte dat onderwijsuitgaven niet als kostenpost, maar als investering moeten worden gezien: onderwijs is een belangrijke motor voor economische groei. Over wat een regeerakkoord de universiteiten zal brengen, toonde ze zich optimistisch: “Geen politieke partij wil op onderwijs bezuinigen. Integendeel. De noodzaak van extra geld voor onderzoek wordt breed ingezien.”

Veel bijval kregen de opmerkingen van Didi Griffioen over het financieringsstelsel. Niet alleen gaat het meten van rendement en output voorbij aan het proces-

matige karakter van onderwijs, de meting op zich beïnvloedt dat proces ook. “Zoals we ook in de quantummechanica zien dat de meting de uitkomst van de meting beïnvloedt”, zei Kees de Lange. “De outputfinanciering leidt tot calculerende universiteiten, calculerende bestuurders en decanen. Zie ook de trucs van HBO-instellingen. Een soortgelijk effect heeft het studiepuntenstelsel op studenten.”

Annette Nijs concludeerde dat wat als verdelingsmodel was bedoeld, een sturingsmodel is

geworden, maar, zo vroeg ze: welke criteria kunnen we dan wel gebruiken?

Pieter Walstra, de allereerste secretaris uit de VAWO-historie, stelde dat de randvoorwaarden waaronder universitaire medewerkers nu moeten functioneren demotiverend werken. De zware bureaucratie zou moeten verdwijnen, de academische vrijheid hersteld, zei hij. Walstra onderschreef Klammers opmerkingen over het belang van seminars. “Die zijn in mijn tijd wegbezuinigd, ter-

wijl ze juist enorm stimulerend werken.”

SYMBOOL VAN GROEI

Kees de Lange besloot het symposium met een blijk van dank aan de forumleden, en de uitreiking van groei symboliserende beeldjes aan vijf mensen die zich in de afgelopen veertig jaar bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de VAWO: Ina van der Kolk (oud-directeur), Anneke Hakkenberg (jarenlang en nog steeds actief in het Amsterdamse), Piet Dekkers (33 jaar actief in de VAWO, ondermeer als penningmeester), Hans Wichers (drijvende kracht achter vele initiatieven, onder andere op het gebied van de ledenwerving) en Thea de Groot (sinds jaar en dag chef de bureau van de VAWO).

Na een sprankelend optreden van de cabaretgroep van de universiteit van Tilburg werd onder het genot van een hapje en drankje nog lang nagepraat. Totdat, ver na de afgesproken tijd, de beheerder van ‘In de Driehoek’ ook de laatste symposiondeelnemers vriendelijk verzocht op te stappen. (AvD)

Naborrelen: in het midden VAWO-voorzitter De Lange met Bart Tromp

Publiek goed, beter, best

De dubbele bodem van de symposiumtitel ‘Wetenschappelijk onderwijs: publiek goed... of kan het beter?’ is onmiddellijk duidelijk. Als publiek goed is het wetenschappelijk onderwijs decennialang grotelijks verwaarloosd, dus kan het als ‘publiek goed’ altijd beter. Politici poneren dan de stelling dat er ‘keuzen’ moeten worden gedaan tussen alle publieke goederen en er prioriteiten moeten worden gesteld. De vraag waarom het wetenschappelijk onderwijs nooit hoog scoort bij politici blijft onbeantwoord. Wellicht zijn in de jaren tachtig ambtenaren aangetreden die slachtoffer waren van het reeds toen verschaalde onderwijs, waardoor een zichzelf versterkend proces is ingetreden.

De symposiontitel heeft ook een andere kant. Behartigt het wetenschappelijk onderwijs de publieke taak wel goed, of kan dat beter? Er is kennelijk geen consensus over wat die publieke taak dan wel is. Verschoolt het wetenschappelijk onderwijs steeds verder met marktgerichte opleidingen voor functies die op het moment van afstuderen al een behoorlijk gewijzigde inhoud hebben ten opzichte van de inhoud bij het begin van de opleiding?

Universiteiten laten zich in de interpretatie van hun publieke taak leiden door hun directe financiële belangen. Wie bewijzen ze daar een dienst mee? Dit punt vraagt om bezinning. Ook hier

heeft de spektakelmaatschappij toegeslagen. Marktgerichte opleidingen kunnen zich uiteindelijk wel zelf bedruipen, indien ze tenminste echt marktgericht zijn. In feite verschaalt het wetenschappelijk onderwijs zijn publieke taak steeds meer ten behoeve van de private taak van opleider. Het is die private taakstelling in het wetenschappelijk onderwijs die dit onderwijs steeds verder differentieert en fragmenteert en dit het aanzien geeft van ‘de zwarte markt’ in Beverwijk, waar ook alles van waarde tegen een spotprijs wordt aangeboden.

Het lijken twee aspecten van dezelfde zaak. De overheid zou zich moeten willen verplichten als publiek goed de publieke taak van het wetenschappelijk onderwijs te financieren. Daarbij moeten dan geen keuzen worden gedaan in termen van geld, maar in termen van inhoud. Wanneer je dan echt ‘politiek’ wilt kiezen, zeg dan hoeveel je over hebt voor welke publieke taak. Die publieke taak zal je moeten zoeken in de wetenschappen en de cultuur, in de vorming van kritische generaties mensen die een eigen weg in de samenleving kunnen vinden. Niet iedereen heeft daar de ambitie voor, maar dat mag niet betekenen dat je daarom die ambitie niet tot z’n recht moet laten komen. Pas dan wordt wetenschappelijk onderwijs als ‘publiek goed’ beter en als ‘publieke taak’ best! (PF)

Nog steeds hobbels in het promotietraject

Het oplossen van problemen in het huidige promotiestelsel en de gevolgen van het BaMa-stelsel voor het promotietraject zijn de belangrijkste punten waarop het Landelijk AiO en OiO Overleg (LAIOO) zich de komende tijd zal richten. Dat staat in het 'Beleidsplan LAIOO 2003'.

Momenteel is er een discussie gaande over de inrichting van het bachelor-masterstelsel. Het LAIOO denkt dat er ingrijpende gevolgen zullen zijn voor het promotietraject. Zo zal naar alle waarschijnlijkheid een tweejarige onderzoeksmaster ingevoerd worden binnen alle disciplines. Dit kan er binnen de alfa- en gammadisciplines toe leiden dat één jaar van het promotietraject wordt overgeheveld naar ('ingedaald' in) de onderzoeksmaster. Volgens Victor Spoormaker, vice-voorzitter van het LAIOO, getuigt dit plan echter van weinig realiteitszin. "Slechts zeven procent van de promovendi promoveert binnen vier jaar. Het moet eerst mogelijk zijn om binnen de contracttermijn het proefschrift te verdedigen."

Het BaMa-stelsel is ondermeer bedoeld om de mobiliteit te vergroten, maar het LAIOO is bang dat het zijn doel voorbij zal schieten. Omdat studenten in de bachelorfase nog geen idee hebben van het onderzoek dat op andere universiteiten wordt gedaan, zullen zij waarschijnlijk kiezen voor een onderzoeksmaster aan hun eigen universiteit. Bij succesvolle afronding wordt een promotieplek gegarandeerd, vermoedelijk aan dezelfde universiteit. Hierdoor wordt de mobiliteit eerder verkleind dan vergroot.

LAGE RENDEMENTEN

Met het oog op de afschaffing van de wachtgeldregeling en de overgang naar de WW per januari 2001 zijn de rendementscijfers nog belangrijker geworden. Indien een promovendus

niet binnen de contracttermijn het proefschrift verdedigt, dan stelt de uitkeringsinstantie UWV USZO dat de promovendus niet in aanmerking komt voor een uitkering. De promovendus schrijft aan het proefschrift en verricht dus onbetaalde arbeid en is daardoor 'niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt'. Soms kan een verlenging van de contractduur een oplossing bieden. Criteria hiervoor bestaan echter niet. De promovendus lijkt afhankelijk van de 'goodwill' van de promotor en de financiële situatie van de faculteit.

Volgens Ingrid Giebels, voorzitter van het LAIOO, kunnen de vakbonden op dit terrein wellicht het voortouw in nemen. "We zouden graag zien dat de vakbonden zich inzetten voor het opnemen van verlengingscriteria in de CAO voor bijvoorbeeld ziekte, onvoorziene omstandigheden en bestuurswerkzaamheden."

Het belangrijkste is natuurlijk dat een promovendus het proefschrift binnen de gestelde termijn kan afronden. De begelei-

ding door (co)promotoren kan daarbij een ondermijnende factor zijn. Waar tegenwoordig volgens het LAIOO tot universiteiten is doorgedrongen dat universitair docenten wel degelijk didactische scholing nodig hebben, is het nog niet doorgedrongen dat sommige begeleiders wellicht een cursus begeleiding kunnen gebruiken. Een aantal begeleiders lijkt bovendien het proefschrift nog als levenswerk van de promovendus te beschouwen. Giebels: "De kwaliteitseisen waaraan een proefschrift moet voldoen zijn erg onduidelijk. De promotor bepaalt wanneer iemand genoeg gedaan heeft en daardoor kan de duur van een promotietraject flink uitlopen. Daarom is het belangrijk dat er duidelijke afspraken komen over kwaliteitseisen. Hiervoor zou een discussie tussen de hoogleraren op gang moeten komen binnen alle disciplines."

Uiteraard spelen bij het niet-tijdig afronden van een promotietraject meer factoren een rol. Ook bij het ministerie van

OCenW is men hiervan doordrongen. Men wil dan ook een onderzoek verrichten naar de faal- en succesfactoren binnen een promotietraject. Het LAIOO is hierbij betrokken.

BUITENLANDSE PROMOVENDI

Ook de positie van buitenlandse promovendi is een punt van aandacht voor het LAIOO. Met name aan de technische universiteiten en op de exacte faculteiten zijn veel buitenlandse promovendi te vinden. Nederlandse afgestudeerden lijken weinig animo te hebben voor een promotieplaats in deze richtingen, waardoor mensen van elders worden aangetrokken. Deze groep onderzoekers heeft te maken met specifieke problemen. Daarbij moet gedacht worden aan huisvesting, informatievoorziening en de onlangs fors verhoogde prijs die neergeteld moet worden voor verblijfsvergunningen. Grote vraag hierbij is: wie zal dit betalen? Moeten promovendi zelf voor de kosten opdraaien of zijn de werkgevers hiervoor verantwoordelijk?

Naast de problematiek van de verblijfsvergunningen speelt ook nog dat buitenlandse promovendi bij sommige universiteiten soms toch nog worden aangesteld als bursaal. Hun rechtspositie is hierdoor veel slechter dan die van Nederlandse promovendi.

Behalve op bovengenoemde punten zet het LAIOO zich ook in voor ondermeer de positie van vrouwen in de wetenschap, carrièreperspectieven en internationalisering. Het laatste onder andere door contacten te onderhouden met de in 2002 opgerichte organisatie Eurodoc, die op Europees niveau de belangen van jonge onderzoekers behartigt. Het LAIOO krijgt 't het komend jaar nog druk.

FRANCISCA KOENS

De auteur is bestuurslid van het LAIOO

Stelling

Mobiliseer de internationale publieke opinie voor de Nederlandse wetenschapszaak

Wetenschapsbeoefening en wetenschappelijk onderwijs zijn niet langer gebaat bij vriendelijke en beleefde briefjes aan bewindslieden en topambtenaren. Ook doortimmerde betogen op de opiniepagina's in de media helpen niet meer. Het wordt tijd dat gezaghebbende Nederlandse wetenschappers en wetenschappelijke instellingen gezamenlijk in de internationale media en vaktijdschriften een verklaring publiceren, waarin Nederland als wetenschaps- en kennisvijandig land wordt geschetst. Geen uitnodigingen meer voor prestigieuze congressen. Laat de politiek maar voelen dat het Nederland te schande maakt!

Reageer op:
www.vawo.nl

VAN OUTPUTFINANCIERING NAAR LAGERE CRITERIA EN 'HBO-FRAUDE'

Berichten uit Absurdistan

Prof. Chris Lorenz was voor het VAWO-symposium van 14 maart jl. aangekondigd als forumlid, maar hij bleek verhinderd. Daarom hier zijn visie op het (hogere-) onderwijsbeleid, geïllustreerd met het voorbeeld van de 'HBO-fraude'.

Ik zeg wel eens tegen jongere collega's dat je als werknemer op een 'moderne' Nederlandse universiteit het beste bij binnenkomst je verstand en je geheugen bij de portier kunt inleveren om die bij het verlaten van het gebouw weer op te halen. Ik doel dan op de berg aan onzinnig beleid die de laatste twintig jaar op de universiteiten is 'geïmplementeerd'. Op termijn heeft de 'beleidsterreur' uit Zoetermeer bij mij het intense verlangen opgewekt om mijn hersens uit te kunnen schakelen en mijzelf op die manier van een hinderlijk lichaamsdeel te bevrijden.

Wat ik met 'beleidsterreur' bedoel is au fond dat bezuinigingen in de onderwijssector steevast worden gepresenteerd als 'kwaliteitsverbetering' en als de 'toename van de keuzevrijheid' van zowel de onderwijsinstellingen als van de 'onderwijsconsumenten'¹. Dit beleid is weinig anders dan een continue aanslag op het gezonde verstand.

De absurditeit van dit onderwijsbeleid laat zich gemakkelijk illustreren aan vrijwel alle initiatieven uit Zoetermeer, zoals de 'Kies exact'-campagne, de (non-)aanpak van het lerarentekort, het (non-)beleid ten aanzien van de postdocs, het 'verbod' om twee studies te volgen, et cetera, et cetera. Omdat de aanpak van de zogenaamde 'HBO-fraude' vermoedelijk het bekendst is geworden, zal ik me hier op dit voorbeeld concentreren.

'EFFICIËNTE' STRATEGIE

De zogenaamde 'fraude' met de inschrijving van studenten heeft de pers vorig jaar uitgebreid gehaald omdat het om een 'illegale' praktijk zou gaan, waarmee HBO-instellingen hun inkomsten probeerden te verhogen. Opmerkelijk is volgens mij *niet* het feit *dat* deze 'fraude' plaatsvond, want het kunstmatig 'ophogen' van studentenaantallen is binnen de financieringssystematiek van onderwijsland een 'efficiënte' strategie om de inkomsten te verhogen. Op de keper beschouwd is het weinig anders dan creatief boekhouden. Onderwijsinstellingen is door Zoetermeer verteld dat zij eigenlijk bedrijven zijn die hun marktaandeel moeten optimaliseren, en de managers van deze bedrijven hebben deze boodschap blijkbaar goed in hun oren geknoopt. Misschien zitten er zelfs wel *echte*

managers onder, die uit ervaring weten dat *echte* bedrijven doorgaans winst boven waarheid prefereren om de eenvoudige reden dat je op de markt op winstcijfers en niet op waarheid wordt afgerekend². Juist daarom pleegt men buiten het politieke circuit een fundamenteel onderscheid te maken tussen de regulerende principes van de wetenschap en van de economie. Zo niet bij het ministerie, dat in Nederland over wetenschap en onderwijs gaat.

Gegeven de opvatting dat onderwijsinstellingen eigenlijk bedrijven zijn, kon je 'creatief boekhouden' verwachten, net zoals je *gegeven* de opvatting dat slaagpercentages ('onderwijsrendement') cruciaal zijn binnen deze financieringssysteematiek, je verlaging van alle inhoudelijke selectiecriteria in het onderwijs kon voorspellen. Niet zozeer de 'fraude' *an sich* is daarom opmerkelijk, maar *de manier waarop het ministerie van OCenW met deze 'fraude' is omgegaan*.

Om te beginnen is natuurlijk opvallend dat deze 'fraude' *niet* door OCenW *zelf* aan het licht is gebracht, maar door een klokkenluider vanuit onderwijsland. Dit zegt ons het een en ander over het functioneren van dit ministerie.

In de tweede plaats is opvallend dat OCenW lange tijd de berichten van deze klokkenluider niet *wilde* horen en pas in actie kwam toen het echt niet anders meer kon, dat wil zeggen: toen de pers was ingelicht.

In de derde plaats is opvallend dat deze actie van OCenW eigenlijk een vorm van *in*-actie was, die alleen maar als actie werd *gepresenteerd*. In plaats van een onderzoek in te stellen verordonneerde OCenW namelijk een zogenaamd 'zelf-onderzoek' van de verdachte onderwijsinstellingen, wat de duidelijkste verschijningsvorm is van de hedendaagse politieke ziekte nummer 1: *de wil tot niet-weten* (ook vele van de onderzoekscommissies die de politiek instelt om haar *hot issues* een tijd lang in de ijskast te bewaren – zoals recent de NIOD-commissie voor 'Srebrenica' – getuigen van dezelfde politieke wil tot niet-weten, die *verpakt* wordt als de wil tot weten).

SYMPTOMEN

In de vierde plaats valt op dat nu onder druk van de publieke opinie echt onderzoek onvermijdelijk lijkt te worden, dit onderzoek *niet* de *oorzaken* van de fraude zal betreffen – het bedrijfsmatige denken over onderwijs in het algemeen en het op 'onderwijsoutput' gebaseerde financieringssysteem in het bijzonder – maar alleen op de *symptomen* ervan,

zoals de 'sordige' registratie van studentenaantallen. Strengere controle – en wie weet wel weer een nieuwe commissie, een nieuw 'charter', nieuw 'elan' of een nieuwe 'imago-campagne' of anders wel een nieuw instituut met een nieuwe 'mission statement'! – gaat zover als de politieke wil reikt.

In de vijfde plaats is opvallend dat geen hond de vraag stelt *waarom* onderwijsinstellingen zich überhaupt aan 'frauduleuze' praktijken zijn gaan bezondigen. De onderwijssector is immers niet die sector waarbij je direct denkt aan mensen die illegaal geld willen verdienen. Integendeel, fraude in het onderwijs is op voorhand even onwaarschijnlijk als fraude in een armenhuis of een beverstaart aan een vinvis. Dit zou toch nieuwsgierig moeten maken naar de *achtergronden* van deze nieuwwetse praktijk, maar die nieuwsgierigheid ontbreekt bij OCenW opmerkelijk genoeg geheel. Het zou mij niet verbazen als dat komt omdat er zelfs in Zoetermeer een verband wordt vermoed met de draconische bezuinigingen in onderwijsland gedurende zo'n twintig jaar, waardoor de uitgaven per student meer dan gehalveerd zijn. Tegen deze achtergrond dringt zich de conclusie op dat de praktijk van het 'creatieve boekhouden' in onderwijsland door het beleid van OCenW *zelf* is uitgelokt.

Waar de 'aanpak' van de 'fraude'-affaire door OCenW, kortom, op neerkomt, is 'ogen en oren dichthouden tot de wind gaat liggen' en 'dweilen met de kraan open'. Voor mensen met gezond verstand zijn dit moeilijk te verteren praktijken, vandaar mijn intense verlangen om gedurende mijn werktijd mijn hersens uit te kunnen schakelen. Maar misschien kan ik beter direct bij OCenW solliciteren, want daar hebben ze al twintig jaar geleden het geheim ontdekt hoe je tijdens werktijd je gezonde verstand volledig op non-actief kunt stellen.

CHRIS LORENZ

De auteur is hoogleraar filosofie van de geschiedenis aan de Vrije Universiteit

¹ Ik heb het onderwijsbeleid en zijn effecten geanalyseerd in mijn boekje *Van het universitaire front geen nieuws*, Baarn 1993. Een recentere analyse is te vinden in mijn artikel 'The myth of the Dutch middleway. A true story about the Dutch mountains', in: *Wissenschaftsrecht* 33 (2000), nr.3, p. 189–209. Zie voor een overzicht van de belangrijkste publicaties de website van het Landelijk Postdoc Platform: www.postdocplatform.nl.

² En waar dat weer toe kan leiden is recentelijk treffend geïllustreerd door de boekhoudschandalen bij concerns als Enron en Albert Heijn.

DE NEDERLANDSE UNIVERSITEIT IN DE 21STE EEUW

Academische vrijheid als levensadem

Temidden van de aanhoudende bezuinigingen en de rondtolende beleidsmoden in het hoger onderwijs – Selectieve Krimp en Groei, TaakVerdeling en Concentratie, Koersen op Kwaliteit, Hoger Onderwijs voor Velen, enzovoort, enzovoort – is de belangrijkste vraag, die wij ons moeten stellen over de toekomst van de universiteit: wat is de essentie van een universiteit? En – als die vraag beantwoord is – wat is dan overbodig of storend?

Vier kernelementen vormen m.i. de essentie van een universiteit: een brede disciplinaire oriëntatie, een verstrengeling van onderwijs en onderzoek, een afleggen van verantwoording, en de academische vrijheid.

Een universiteit biedt studenten de mogelijkheid om wetenschappelijke disciplines te beoef-

Het beleid wordt gemaakt door mensen die zelf nooit universitair onderwijs hebben gegeven of onderzoek gedaan

fenen maar ook om over de disciplinegrenzen heen te kijken – een brede academische vorming, een *Bildung*, zoals bijvoorbeeld in de bachelor-structuur. Dan is er de koppeling van onderwijs en onderzoek: onderzoekers moeten hun werk uitdragen naar studenten en hen laten kennismaken met onderzoekswerk, en het onderwijs wordt gegeven door docenten die zelf onderzoek doen of gedaan hebben. Ook voor de wetenschappelijke staf maakt de zogenaamde gemengde aanstelling de universiteiten nog steeds zeer aantrekkelijk als werkomgeving, vergeleken met de ‘pure’ onderzoeksinstellingen en het hoger beroepsonderwijs. Afleggen van verantwoording, vervolgens, is voor de universi-

Hoetjes spreekt tijdens het lustrumsymposium

Foto: Alex de Groot

teit essentieel om zich binnen de samenleving te laten zien als plaats waar kritiek, vernieuwing, reflectie en kennis worden geproduceerd – geen ivoren toren waar vrijblijvendheid heerst, maar een creatieve en productieve instelling.

Het meest wezenlijke is echter de academische vrijheid, de liefde en het respect voor onafhankelijk, kritisch en creatief onderzoek, op basis van de eigen vrije keuze. Deze academische vrijheid is de levensadem voor de universiteit – zij is aanwezig maar niet altijd zichtbaar, maar wanneer zij verdwijnt, verliest de universiteit zijn meerwaarde en zijn eigenwaarde. Te vaak wordt de academische vrijheid beschouwd als een *mantra*, een ritueel begrip, en zij wordt ook gemakkelijk verwaarloosd. Academische vrijheid is namelijk uitermate kwetsbaar. Op de universiteit zelf is het een bron van onzekerheid (veel mensen laten zich liever ‘zekerheden’ opleggen en zijn bang voor eigen, individuele vrije keuzes), maar het is ook

een bron van jaloezie – de wetenschapsbeoefenaren worden van oudsher als een stelletje flierefluiter gezien door de niet-wetenschappelijke staf en door de buitenwereld.

ANGSTEN

Zijn deze vier kernelementen aan Nederlandse universiteiten (nog) aanwezig? Jawel, maar zij worden wel door een aantal factoren bedreigd.

Allereerst is er de ‘beleidsomgeving’. In de jaren zeventig was de slogan ‘alle macht aan de raden’, maar sinds de jaren negentig ligt ‘alle macht bij de managers’. Bureaucratisering, regels die van middel tot doel-op-zichzelf worden en de vrijheid verstikken, allerlei quasi-vernieuwende beleidsideeën die losgezongen zijn van de universitaire werkvloer (de eis van ‘kritische massa’, het dogma van de onderzoeksscholen, het ‘nuttige’ onderzoek) – het zijn storende en zelfs gevaarlijke ontwikkelingen. Daarbij speelt ook dat het beleid steeds meer gemaakt

wordt door mensen die zelf nooit universitair onderwijs hebben gegeven of onderzoek hebben gedaan. Net zoals de Nederlandse Spoorwegen naar de bliksem gaan, doordat er in het management geen echte ‘spoor mensen’ meer zitten. Vervolgens is een groot gevaar de onwil, of het onvermogen, van de universiteiten tot samenwerking – onder de valse vlag van academische vrijheid en onafhankelijkheid. Het ziet ernaar uit dat de meeste universiteiten liever individueel en zelfstandig ten onder gaan dan serieus samenwerken met anderen – en dan gebruik ik het woord ‘fusie’ nog maar helemaal niet.

Een laatste grote bedreiging voor de universiteiten is hun verlies aan aantrekkingskracht – voor studenten en voor wetenschappelijk personeel.

Over de studenten slechts twee opmerkingen: 1) de collegegeldverhoging en de verlaging van de studiefinanciering brengen voor de student de inkomsten en uitgaven steeds dichter bij elkaar en dan moet er toch een manier te vinden zijn om het rondpompen van geld te reduceren, 2) de OV-jaarkaart was een luxe, maar een NS-kortingkaart (‘studenten en militairen half geld’) zou een

Universiteiten lijken liever individueel en zelfstandig ten onder te gaan dan samen te werken

zinnig alternatief kunnen zijn. Voor de VAWO draait het vooral om het universitaire personeel, en dan is het bedroevend om te zien hoe de universiteiten de carrièreperspectieven voor jonge afgestudeerden en gepromoveerden hebben vernietigd. Er is een generatie van academische nomaden ontstaan, die van het ene tijdelijke contract aan de ►

VAWO
Jaarverslag 2002

Het bestaan van een vakvereniging is nooit saai. Dat bleek ook weer overduidelijk in dit verslagjaar. Een nieuwe CAO, individuele belangenbehartiging, afstemming aan de overlegtafels, het op orde houden de interne huishouding, ledenwerving en profilering: meer dan genoeg te doen.

Een belangrijk punt voor onze toekomst vormden de inspanningen van het bestuur om te komen tot verjonging van de VAWO door middel van alliantievorming met het Landelijk Postdoc Platform.

BESTUUR EN BUREAU

Het bestuur kwam in het verslagjaar zeven keer bijeen. Aan het eind van dit verslagjaar was het bestuur als volgt samengesteld:

prof. dr. C.A. de Lange, voorzitter
 drs. P.F.M. Fokkink, vice-voorzitter
 drs. P. den Besten, secretaris
 dr. J.G. Groenendijk, penningmeester
 dr. H. de Hoop, lid met portefeuille PR
 prof. dr. B.J.S. Hoetjes, lid
 mr. ir. A. Rijlaarsdam, lid
 drs. H.J.J. Swarte, lid.

Ten gevolge van ziekte en problemen met het systeembeheer had het bureau administratief gezien een lastig jaar. Vanaf november echter is de financiële administratie en de ledenadministratie uitbesteed aan een administratiekantoor.

LEDENVERGADERING

De ledenraad kwam twee maal bijeen. Behalve aan enkele huishoudelijke zaken,

waarvan de financiën een belangrijk punt vormden (zie hieronder), werd in de ledenraad van 26 november uitgebreid aandacht besteed aan het veertigjarig jubileum van de VAWO door middel van terugblikkende beschouwingen door een aantal oud-bestuursleden.

FINANCIËN

Een belangrijk punt van aandacht vormden de financiën van de vereniging.

Omdat het voorgaande jaar wederom met een exploitatietekort moest worden afgesloten, achtte het bestuur het noodzakelijk om maatregelen te nemen om te voorkomen dat dit patroon structureel zou worden. Op die grond moest worden besloten om de contributie vanaf 2003 zodanig te verhogen dat daarin de in de afgelopen jaren niet meegegenomen indexering nu in één maal werd geïncorporeerd. De contributieaanpassing is 'gewogen' uitgevoerd opdat de breedste schouders meer dragen dan de smallere schouders. Tevens is besloten de financiële administratie en ledenadministratie uit te besteden.

CAO

Na aanvankelijke spanningen over de zogenaamde Van Rijn-gelden kon in mei – tijdig voor het aflopen van de toen geldende CAO – toch nog redelijk vlot overeenstemming worden bereikt over een nieuwe CAO.

De nieuwe CAO heeft een looptijd van 15 maanden en komt deels tegemoet aan hetgeen de VAWO als inzet had gekozen.

Jaarrekening op te vragen

Medio mei zal de VAWO-jaarrekening 2002 beschikbaar zijn voor geïnteresseerde VAWO-leden. U kunt het stuk opvragen bij het VAWO-bureau in Houten, telefoon: 030-2316742, e-mail: info@vawo.nl.

De afgevaardigden naar de ledenvergadering krijgen de jaarrekening toegestuurd

Opvallend is de aanlooplijn om een 'dertien-de maand' op te bouwen (2% per december). Daarvoor moest echter wel de indexering van de Interim Ziektekosten Regeling over twee jaar worden ingeleverd. Ook is een aantal items voor nadere studie doorverwezen naar werkgroepen om daarover uitgewerkte adviezen uit te brengen.

VAWO VISIE

In het verslagjaar verscheen VAWO Visie vijf maal en het maakte daarbij een geweldige verbetering door. Aan het ontvangen van het CMHF-magazine Commentaar bleek men in de achterban weinig behoefte te hebben, reden waarom het collectieve abonnement hierop werd opgezegd.

PAUL DEN BESTEN,
SECRETARIS

► ene universiteit rondtrekken naar de ander, en op hun veertigste met lege handen staan. Een schandelijke verspilling van talent, en een bron van cynisme en afkeer van de universiteit.

Zijn er dan geen goede ontwikkelingen? Zeker: er wordt meer verantwoording afgelegd over onderzoek en onderwijs (nog niet over het 'management'), er zijn betere onderwijsvormen (het vroegere massale hoorcollege is niets om nostalgisch over te doen), er zijn soms goede beleidsideeën (zoals de internationalisering) en bovenal bestaat er nog steeds liefde voor de wetenschap en voor de academische vrijheid. Tegen de stroom in, zijn er nog steeds enthousias-

te jonge, en oudere, mensen die zich gegrepen voelen door wetenschapsbeoefening.

WENSEN

De zojuistgenoemde bedreigingen wijzen tegelijkertijd naar oplossingsrichtingen, die de wezenlijke meerwaarde van de universiteit respecteren en versterken.

Eerste richting: het beleid moet eerlijker, reëler en rustiger worden. Haastig omarmde ideeën zonder reële en doordachte uitvoeringsmiddelen (de 'kenniseconomie') moeten gewoon van tafel. Eigenlijk zou er een *beleidsmoratorium* van bijvoorbeeld vijf jaar nodig zijn, waarin geen nieuw beleid wordt ontwikkeld

maar het bestaande beleid de kans krijgt om zich waar te maken.

Tweede richting: er moet veel meer worden samengewerkt, tussen de universiteiten, en ook tussen de universiteiten en de instellingen voor hoger beroeps-onderwijs. Wanneer de universiteiten dat zelf niet willen, dan moet een moedige minister dat maar eens flink doorzetten. Door een *pooling* van benoemingen en aanstellingen, of van wachtgeldverplichtingen, kunnen belangrijke personeelsproblemen worden opgelost – zonder dat het geld kost. Ook de koudwatervrees tussen universiteit en HBO zou tot het verleden moeten behoren. Universiteiten

en HBO-instellingen verschillen in een aantal opzichten van elkaar. Juist daarom zijn zij niet elkaars concurrenten, maar kunnen zij elkaar aanvullen. De bachelor-masterstructuur biedt hiervoor een uitgelezen kans.

Kortom: met een eerlijker en rustiger beleid, en een wil tot samenwerking, is er voor de Nederlandse universiteit in de 21ste eeuw alle hoop. ◀

BEN HOETJES

Dit is een bewerking van de inleiding die de auteur hield op het VAWO-lustrumsymposium van 14 maart jl. Prof. dr. B.J.S. Hoetjes is bestuurslid van de VAWO, bijzonder hoogleraar aan Universiteit Maastricht en hoofd-docent bestuurskunde aan Universiteit Leiden.

Vereniging van en voor personeel aan universiteiten, onderzoeksinstellingen en academische ziekenhuizen.

De VAWO maakt zich sterk voor de belangen van dit personeel. Zij doet dit in alle medezeggenschapsorganen, zoals het georganiseerd overleg en de ondernemingsraad; en op alle terreinen die in het belang van de leden zijn.

Ook besteedt de VAWO aandacht aan individuele kwesties, zoals aanstelling, bevordering en ontslag. De VAWO doet méér dan alleen pure belangenbehartiging voor haar leden. Zij waakt ook over de kwaliteit van het universitaire onderwijs en onderzoek in het belang van zowel personeel als universiteit.

De VAWO is aangesloten bij de CMHF waardoor zij medepartij is in CAO-onderhandelingen met VSNU, WVOI en VAZ.

Directeur

Mw. mr. J.L. Waayenberg

Juridisch stafmedewerker

Mr. D.O. Pechler

Chef de bureau

Thea de Groot

Bestuur

prof. dr. C.A. de Lange (voorzitter),
drs. P. den Besten (secretaris), dr.
J.G. Groenendijk (penningmeester),
drs. P.F.M. Fokkink (vice-voorzitter),
prof. dr. B.J.S. Hoetjes, mw. dr. H. de
Hoop, mr. ir. A. Rijlaarsdam,
drs. H.J.J. Swarte

Het lidmaatschap kan ieder gewenst moment ingaan en eindigt per 31 december van het jaar waarin het wordt opgezegd. De contributie is gerelateerd aan het bruto-maandsalaris.

De contributiebedragen zijn met ingang van 2003 als volgt:

	per jaar	per maand
		(bij automatische incasso)
tot	€ 1.800,-	€ 52,50
tot	€ 2.500,-	€ 4,50
tot	€ 2.500,-	€ 105,-
tot	€ 4.000,-	€ 9,-
boven	€ 4.000,-	€ 12,25
	€ 4.000,-	€ 177,-
		€ 15,-

Postactieve leden incl. VAWO Visie: € 33,-

Postactieve leden excl. VAWO Visie: € 28,-

Postactieve leden zijn diegenen die door pensionering, FPU, wachtgeld of WAO niet meer in actieve dienst zijn.

VAWO: De Haag 9, 3993 AV Houten; tel.: (030) 231 6742,
fax: (030) 234 1685, e-mail: vawo@tip.nl, website: www.vawo.nl.

Girorekening: 1310307 t.n.v. Penningmeester VAWO, Utrecht.
Correspondentie inzake **ledenadministratie:** De Beek Administratieve Dienstverlening BV, Colijnplein 20, 2555 HA Den Haag, tel. (070) 323 1844 (mw. Joyce de Bruin), e-mail: info@vawo-ledenadmin.nl.

Informatie over **collectieve verzekeringen:** OHRA, tel. (026) 400 4040 met vermelding van CMHF/VAWO-relatienummer 756; Zilveren Kruis en andere verzekeringen, Meeús Baneke, B. van Hoorn, tel. (020) 301 8686, e-mail: b.hoorn@meeus-baneke.nl.

Contactpersonen:

Universiteit van Amsterdam
mw. dr. A. Hakkenberg,
tel. (020) 525 4060,
e-mail: a.hakkenberg@frw.uva.nl

drs. J. den Haan,
tel. (020) 525 4658,
e-mail: hans.den.haan@hum.uva.nl

Vrije Universiteit Amsterdam
dr. B. Overdijk, tel. (020) 444 8143,
e-mail:
B.Overdijk.med-chem@med.vu.nl

Katholieke Universiteit Brabant
drs. N.J.G.N. de Beer,
tel. (013) 466 2455,
e-mail: n.j.g.n.debeer@uvt.nl

Technische Universiteit Delft
dr. ir. W.T. van Horssen, tel. (015)
278 3524, e-mail:
W.T.vanhorssen@its.tudelft.nl

Technische Universiteit Eindhoven
ir. P.A.F.M. Goemans,
tel. (040) 247 3698,
e-mail: p.a.f.m.goemans@tue.nl

Rijksuniversiteit Groningen
dr. R. de Groot, tel. (050) 363 6578,
e-mail: r.de.groot@ppsw.rug.nl

Open Universiteit Heerlen
mw. drs. M.E. Bitter,
tel. (045) 576 2636,
e-mail: marlies.bitter@ou.nl

COLOFON VAWO Visie, het ledenblad van de VAWO, verschijnt ten minste vier keer per jaar. **REDACTIEADRES:** Bureau VAWO, De Haag 9, 3993 AV Houten; tel. (030) 2316742, fax (030) 2341685, e-mail: vawo@tip.nl.

REDACTIE: Pieter Fokkink (Universiteit Twente), Thea de Groot (Bureau VAWO), Helen de Hoop (Katholieke Universiteit Nijmegen), Bart Kipp (Universiteit van Amsterdam), Dick Verduin (Wageningen Universiteit) en Bep Waayenberg (Bureau VAWO). **EINDREDACTIE EN VORMGEVING:** Arie van Dalen, Amsterdam. **DRUK:** Ponsen en Looijen Grafisch Bedrijf, Wageningen.

OPLAGE: 3000. VAWO Visie wordt verspreid onder alle VAWO-leden. © Vereniging VAWO en de auteurs. Voor gehele of gedeeltelijke overname van artikelen of illustraties dient toestemming gevraagd te worden; men gelieve zich hiertoe te wenden tot het bureau van de VAWO.

Het volgende nummer van VAWO Visie verschijnt eind juli.

SLUITINGSDATUM KOPIJ: 27 JUNI.

Ja, noteert u mij als VAWO-lid

Ondergetekende: _____

Titel: _____ Voorletters _____ m/v _____

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Geboortejaar: _____

Bank- of gironummer: _____

Universiteit _____ Tel. werk _____

E-mailadres: _____

Faculteit: _____

Instituut/laboratorium/dienst: _____

Contributiebedrag: _____

Geeft zich op als lid van de VAWO

Handtekening: _____ Datum: _____